

CNEPSS

CENTRUL NAȚIONAL DE EVALUARE ȘI PROMOVARE A STĂRII DE SĂNĂTATE
Str. Dr. Leonte, nr. 1-3, București; email: cnepss@insp.gov.ro

2020
ANUL INTERNAȚIONAL AL
ASISTENȚILOR MEDICALI ȘI
A MOAȘELOR

ZIUA MONDIALĂ A SĂNĂTĂȚII

2020 - Anul asistenților medicali și a moașelor

ANALIZĂ DE SITUAȚIE

1. CONTEXT

În 1948, Organizația Mondială a Sănătății (OMS) a găzduit prima întrunire la nivel mondial dedicată sănătății, în cadrul căreia s-a hotărât aniversarea la 7 aprilie a Zilei mondiale a sănătății. 7 aprilie este data la care a intrat în vigoare Convenția OMS. Ziua mondială a sănătății a fost marcată pentru prima dată în 1950 și abordează în fiecare an câte un subiect de importanță majoră, ce afectează sănătatea globală. În ultimii 50 de ani, marcarea Zilei mondiale a sănătății a scos în evidență aspecte importante legate de sănătate, cum ar fi sănătatea mintală, îngrijirea mamelor și a copiilor, dar și schimbările climatice cu repercursiuni asupra sănătății. Sărbătoarea este marcată de activități care se extind dincolo de ziua în sine și servesc drept o ocazie de a concentra atenția mondială asupra acestor aspecte importante ale sănătății globale.

În 2020 Ziua mondială a Sănătății este dedicată asistenților medicali și moașelor.

Așadar, OMS a desemnat 2020, bicentenarul nașterii fondatorului asistenței medicale moderne, Florence Nightingale, Anul asistentului medical și a moașei (YONM). Lucrând îndeaproape cu parteneri cheie, inclusiv Confederația Internațională a Moașelor (ICM), Consiliul Internațional al Asistenților Medicali (ICN), Nursing Now și Fondul Național al Populației (UNFPA), OMS a propus:

-celebrarea contribuției lucrătorilor din domeniul sănătății, cu o atenție deosebită asupra asistenților medicali și moașelor, în îmbunătățirea sănătății la nivel global;

-recunoașterea și aprecierea condițiilor provocatoare pe care le întâmpină asistenții și moașele, oferind în același timp îngrijiri acolo unde este cea mai mare nevoie;

-să pledeze pentru creșterea investițiilor în forța de muncă pentru asistență medicală și moașe;¹

Asistenții medicali sunt adesea primii și uneori singurii profesioniști în sănătate pe care îi văd oamenii, iar calitatea evaluării inițiale, a îngrijirii și a tratamentului este vitală. De asemenea, fac parte din comunitatea lor locală -cu care își împărtășesc cultura, punctele forte și vulnerabilitățile - și pot forma și oferi intervenții eficiente pentru a răspunde nevoilor pacienților, familiilor și comunităților.

Asistenții medicali și moașele reprezintă majoritatea profesioniștilor din domeniul sănătății din Europa și joacă un rol cheie în furnizarea cu succes a serviciilor de sănătate. Pe măsură ce nevoile de sănătate se schimbă, asistenții medicali au un rol din ce în ce mai important în soluționarea problemelor.

OMS / Europa oferă sprijin țărilor din regiune pentru consolidarea asistenței medicale și a moașei. Acțiunile recomandate pentru o forță de muncă puternică pentru asistență medicală și moașă includ:

- ridicarea educației de asistent medical și moașă la nivelulul studiilor universitare;
- extinderea sferei de practică pentru asistenți medicali și moașe;
- pregătirea asistenților medicali pentru rolurile de conducere în sistemele de asistență medicală;
- crearea de căi pentru progresul în carieră;
- îmbunătățirea condițiilor de muncă și a salariilor asistenților medicali și moașelor;
- creșterea participării asistenților medicali și moașelor la luarea deciziilor la toate nivelurile de elaborare și implementare a politicilor;
- dezvoltarea strategiilor eficiente de planificare a forței de muncă;
- creșterea gradului de conștientizare în guvern și societate despre importanța muncii asistenților medicali și a moașelor.²

2. DATE STATISTICE (LA NIVEL INTERNAȚIONAL, EUROPEAN, NAȚIONAL ȘI JUDEȚEAN)

¹ <https://www.who.int/news-room/events/detail/2020/01/01/default-calendar/2020---year-of-the-nurse-and-the-midwife>

² <http://www.euro.who.int/en/media-centre/events/events/2020/01/year-of-the-nurse-and-the-midwife-2020>

În 2020 îi sărbătorim pe cei 22 de milioane de asistenți medicali și 2 milioane de moașe din lume. Ei reprezintă aproape 50% din forța de muncă din domeniul sănătății, la nivel mondial.³

Asistenții medicali joacă un rol esențial în promovarea sănătății, prevenirea bolilor și furnizarea de asistență primară și comunitară, oferă îngrijiri în situații de urgență și sunt cheia pentru obținerea unei acoperiri de sănătate universale.

Raportul Comisiei la nivel înalt al ONU pentru ocuparea forței de muncă în domeniul sănătății și creșterea economică a concluzionat că investițiile în educație și crearea de locuri de muncă în sectoarele sociale și de sănătate au ca rezultat un triplu randament al rezultatelor îmbunătățite ale sănătății, securității globale de sănătate și creșterii economice incluzive.

La nivel global, 70% din forța de muncă sunt femei, comparativ cu 41% în toate sectoarele de angajare. Ocupațiile de asistent medical și moașă reprezintă o pondere semnificativă a forței de muncă feminine.⁴

Se estimează că 7,3 milioane de asistenți medicali și moașe sunt în Regiunea Europeană OMS. Acest număr nu este adecvat pentru a răspunde nevoilor curente și viitoare proiectate.⁵

Statisticile arată că schimbările demografice în majoritatea țărilor din regiune duc la un număr din ce în ce mai mare de persoane în vârstă, care de multe ori au nevoie de îngrijiri de lungă durată iar numărul tinerilor care aleg o carieră de asistent medical și/sau moașă este în scădere. Educația asistenților medicali și a moașei este într-o concurență puternică cu alte discipline care oferă deseori perspective mai bune de carieră.

Migrația (în principal din țările est-vest europene), pensionarea și o tendință în rândul asistenților medicali și moașelor de a părăsi profesiile (în căutarea unor venituri mai bune și oportunități de carieră) contribuie, de asemenea, la deficiență.⁵

În majoritatea țărilor din Regiunea Europeană OMS, 12 ani de educație sunt necesari înainte de intrarea într-un program educațional în asistență medicală și moașă.

Multe țări recunosc nevoia de asistenți medicali și moașe pregătite academic, iar proporția de asistenți și moașe educate universitar, în comparație cu cele care au primit o formare profesională, crește încet.

Cu toate acestea, numărul de asistenți medicali a căror educație i-a pregătit să preia roluri de practică avansată nu este în prezent suficient. Se preconizează că această deficiență va continua în următorul deceniu.

³ <https://www.who.int/docs/default-source/documents/yonm-2020/campaign-toolkit.pdf>

⁴ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/nursing-and-midwifery>

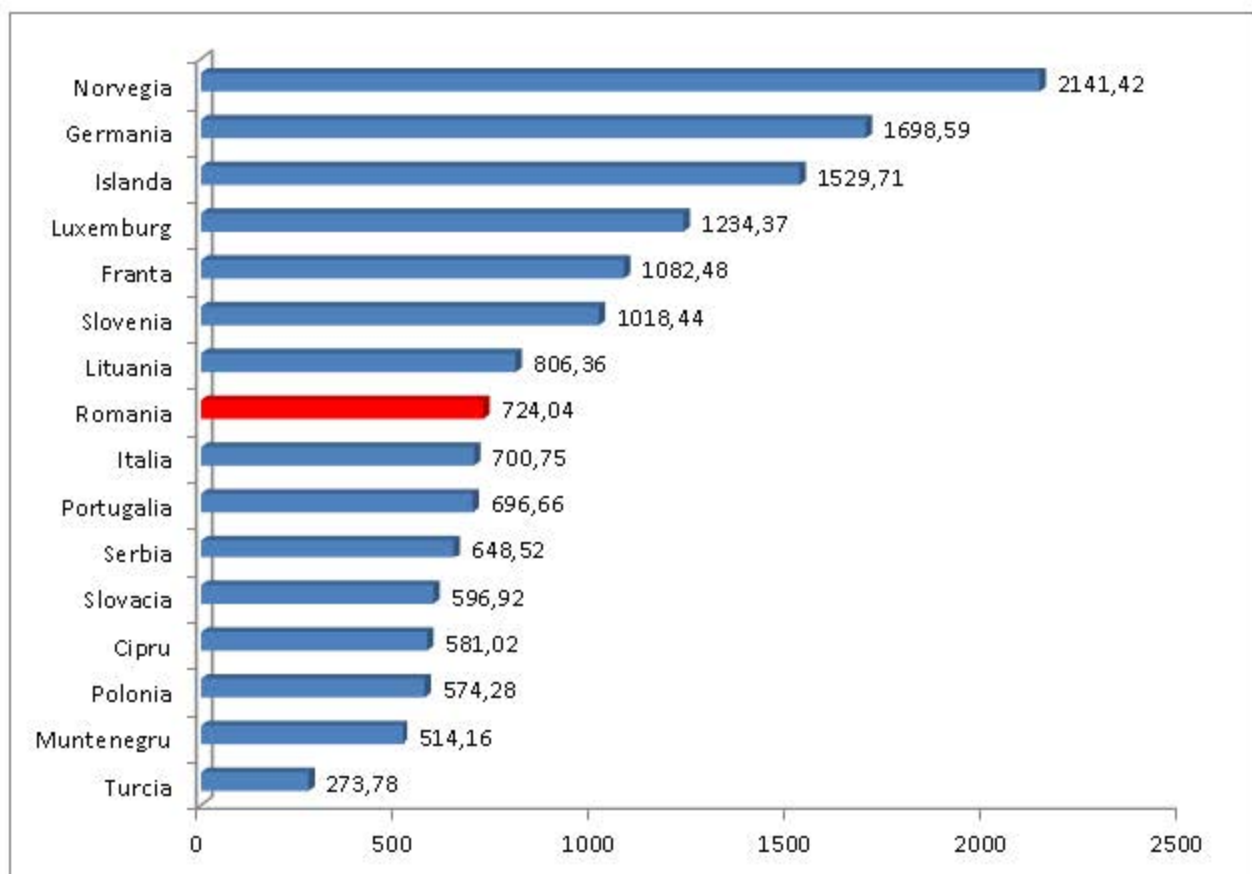
⁵ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/nursing-and-midwifery/data-and-statistics>

Deși s-au înregistrat progrese în standardizarea învățământului profesional în Uniunea Europeană, în 2009, pentru a obține o diplomă de licență este nevoie de trei ani de studiu pentru asistenții medicali din Italia și șase ani pentru asistenții medicali din Germania (trei ani de pregătire profesională urmată de trei ani de studiu).³

Cu cât este mai mare proporția de asistenți medicali pregătiți academic într-o țară, cu atât asistenții medicali sunt mai implicați în luarea deciziilor.

Există o penurie globală de lucrători din domeniul sănătății, în special asistenți medicali și moașe, care reprezintă mai mult de 50% din deficitul actual de lucrători din sănătate. Cele mai mari deficiențe de asistenți medicali și moașe sunt în Asia de Sud-Est și Africa. Pentru ca toate țările să atingă obiectivul 3 de dezvoltare durabilă în materie de sănătate și bunăstare, OMS estimează că lumea va avea nevoie de încă 9 milioane de asistenți și moașe până în 2030.

Fig.1 Număr de asistenți medicali și moașe la 100 de mii de locuitori în Europa în anul 2017⁶

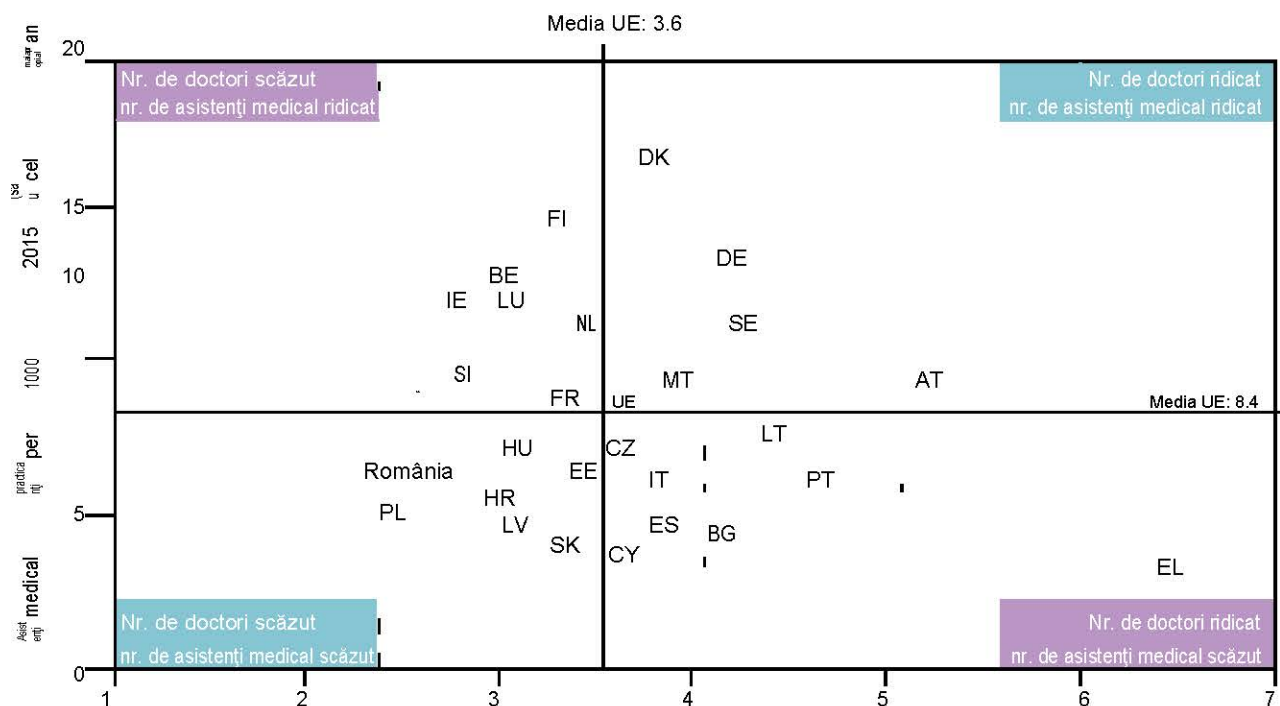

⁶ <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/mui/submitViewTableAction.do#>

În România numărul de medici și asistenți medicali este relativ scăzut comparativ cu mediile UE: 2,8 doctori per 1 000 de locuitori, comparativ cu 3,6 în UE, și 6,4 asistenți medicali per 1 000 de locuitori vs. 8,4 în UE (Figura 1). Acest lucru se întâmplă în ciuda numărului constant în creștere de absolvenți de studii de asistent medical și a eforturilor de creștere a numărului de absolvenți de medicină după declinul înregistrat din 2010 până în 2013. Doi factori care contribuie la aceste numere mici sunt ratele mari ale lucrătorilor în domeniul sănătății care au emigrat în ultimul deceniu (și, în special, după aderarea la UE în 2007) și scăderea salariilor în sectorul public ca răspuns la criza economică, care a dus la părăsirea sectorului de către personalul medical.⁷

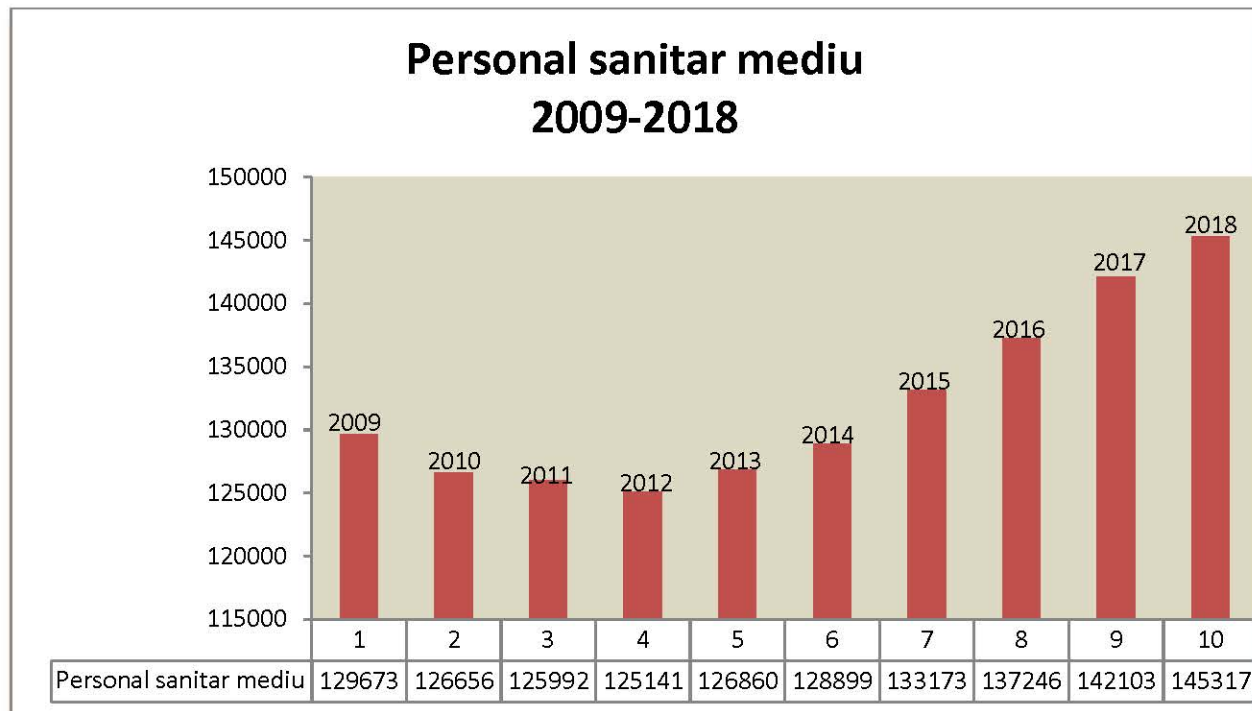
Figura 2. Numărul de medici și asistenți medicali din România este considerabil sub media UE

Sursa datelor: Eurostat; Preluat din profilul de țară al României, 2017

⁷ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/state/docs/chp_romania_romanian.pdf

Fig.3 Numărul personalului mediu sanitar în ultimii 10 ani în România

Numărul personalului sanitar mediu a înregistrat o scădere între 2009 și 2014, însă din 2015 numărul personalului sanitar mediu a crescut, în 2018 fiind cu 12% mai mare decât în 2009.⁸

⁸ http://www.insse.ro/cms/files/Anuar%20arhive/serii%20de%20date/2018/anuarul_statistic_al_romaniei_2018.pdf

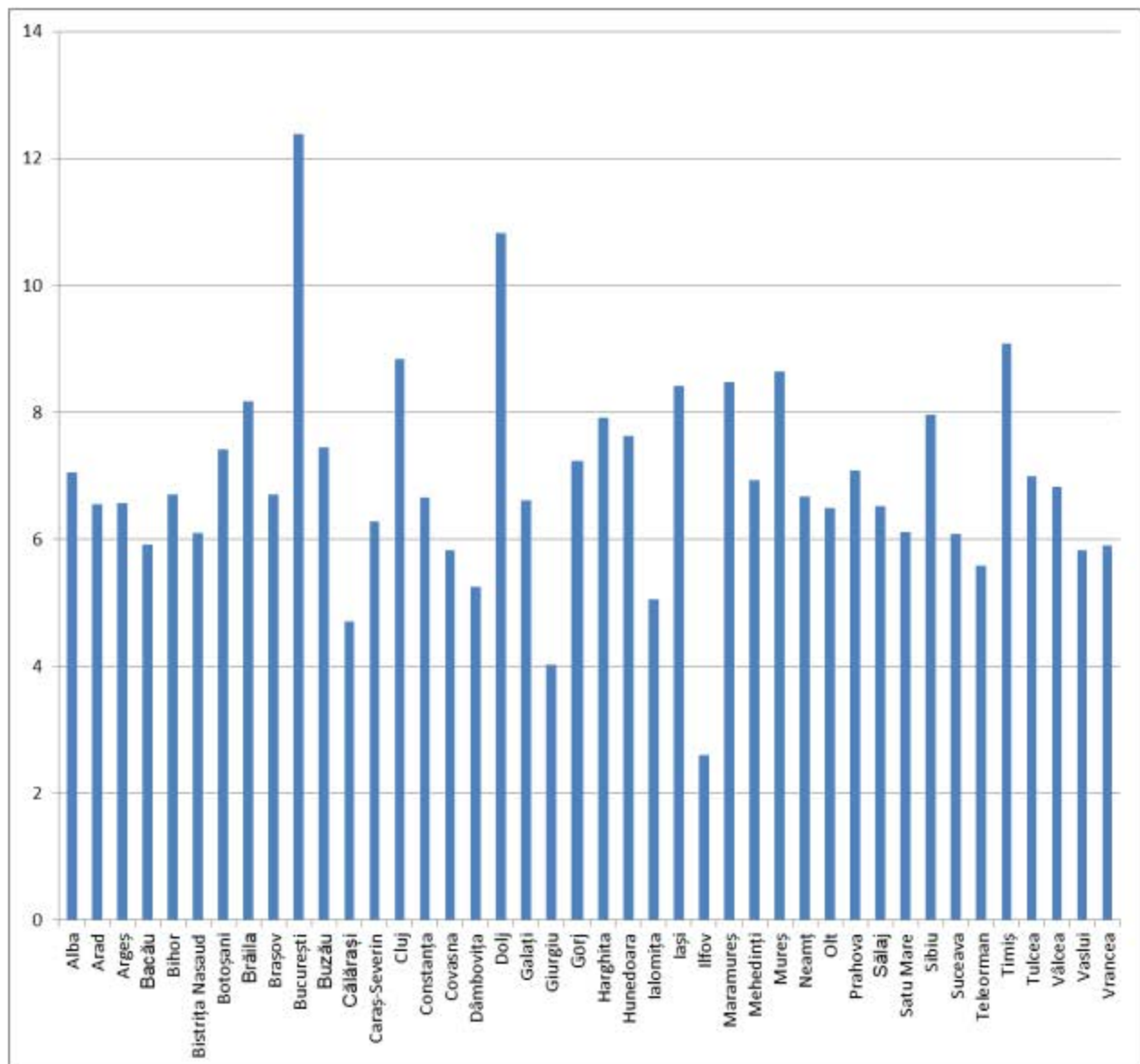
Tabel 1. Numărul de asistenți medicali și moașe în 2018⁹

	Județul	Nr. asistenți medicali cu studii medii și superioare	Nr. asistenți medicali obstetrica-ginecologie
1	Alba	2253	62
2	Arad	2753	41
3	Argeș	3849	50
4	Bacău	3502	82
5	Bihor	3781	71
6	Bistrița Nasaud	1710	41
7	Botoșani	2858	52
8	Brăila	2405	41
9	Brașov	3695	26
10	București	22643	184
11	Buzău	3124	59
12	Călărași	1355	32
13	Caraș-Severin	1730	35
14	Cluj	6236	43
15	Constanța	4507	137
16	Covasna	1186	47
17	Dâmbovița	2606	40
18	Dolj	6828	215
19	Galați	3376	42
20	Giurgiu	1086	19
21	Gorj	2317	31
22	Harghita	2407	64
23	Hunedoara	2968	67
24	Ialomița	1310	16
25	Iași	6668	129
26	Ilfov	1237	46
27	Maramureș	3928	46
28	Mehedinți	1700	11
29	Mureș	4655	87
30	Neamț	2990	61
31	Olt	2425	61
32	Prahova	5151	119
33	Sălaj	1397	28
34	Satu Mare	2050	29
35	Sibiu	3185	59
36	Suceava	3818	64

⁹ <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#!/pages/tables/insse-table>

37	Teleorman	1908	29
38	Timiș	6375	82
39	Tulcea	1386	42
40	Vâlcea	2414	41
41	Vaslui	2219	50
42	Vrancea	1921	30
	Total	145912	2511

Fig.4 Numărul de asistenți medicali cu studii medii și superioare pe județe în anul 2018, raportat la 1000 de locuitori⁹

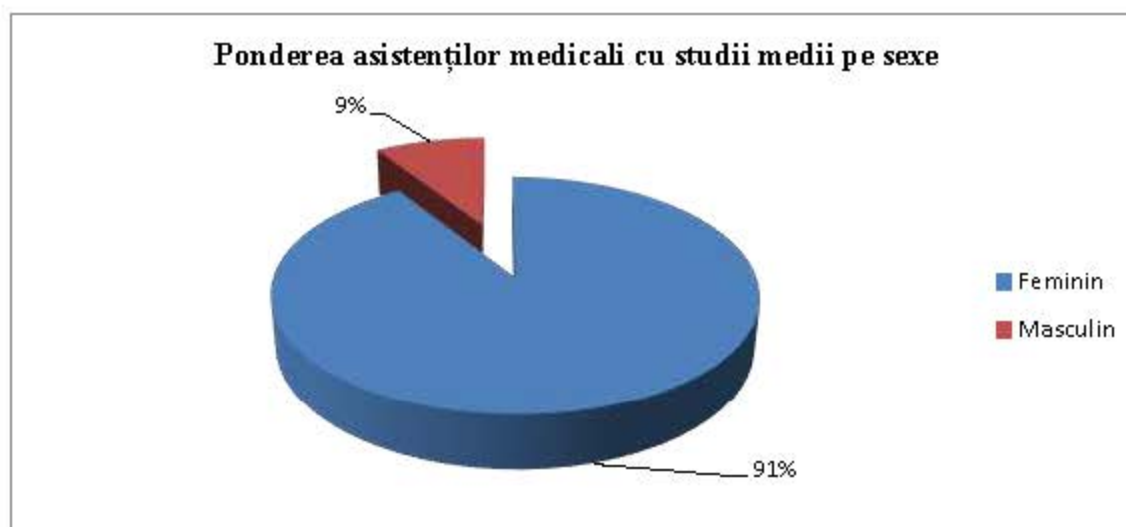

Numărul asistenților medicali raportat la 1000 de locuitori este sub media UE înregistrată în 2017, în majoritatea județelor. 6 județe din România au numărul de asistenți medicali raportat la 1000 de locuitori peste media UE: București, Cluj, Dolj, Iași, Mureș și Timiș.

Fig. 5 Ponderea asistenților medicali cu studii superioare pe sexe

Fig. 6 Ponderea asistenților medicali cu studii medii pe sexe

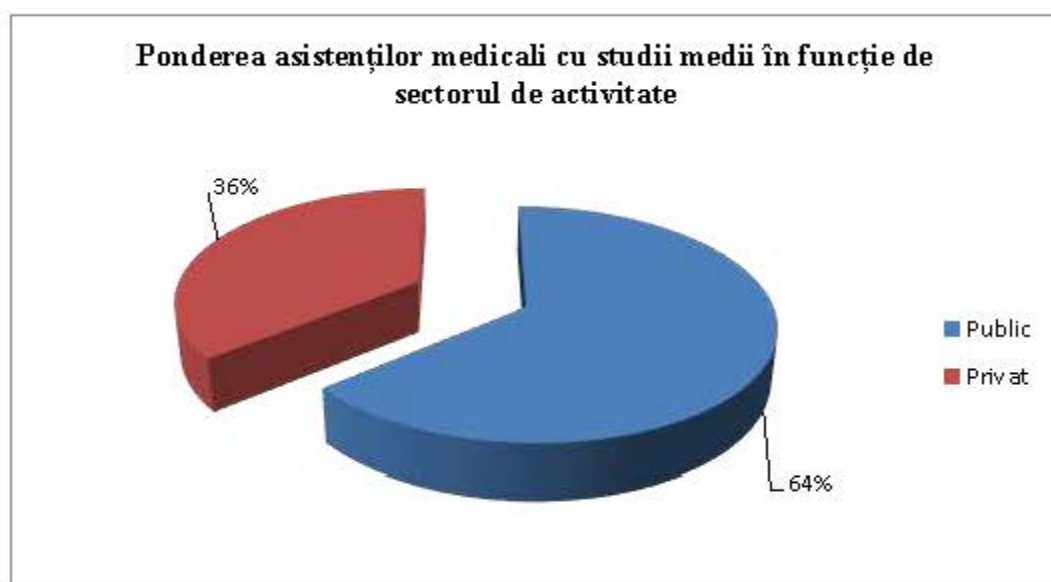

Dacă la nivel global 70% din forța de muncă sunt femei în România ponderea asistenților medicali cu studii superioare și medii de sex femini este de peste 90% iar la moașe este de 100% față 70% cât este la nivel mondial.⁹

Fig. 7 Ponderea asistenților medicali cu studii superioare în funcție de sectorul de activitate

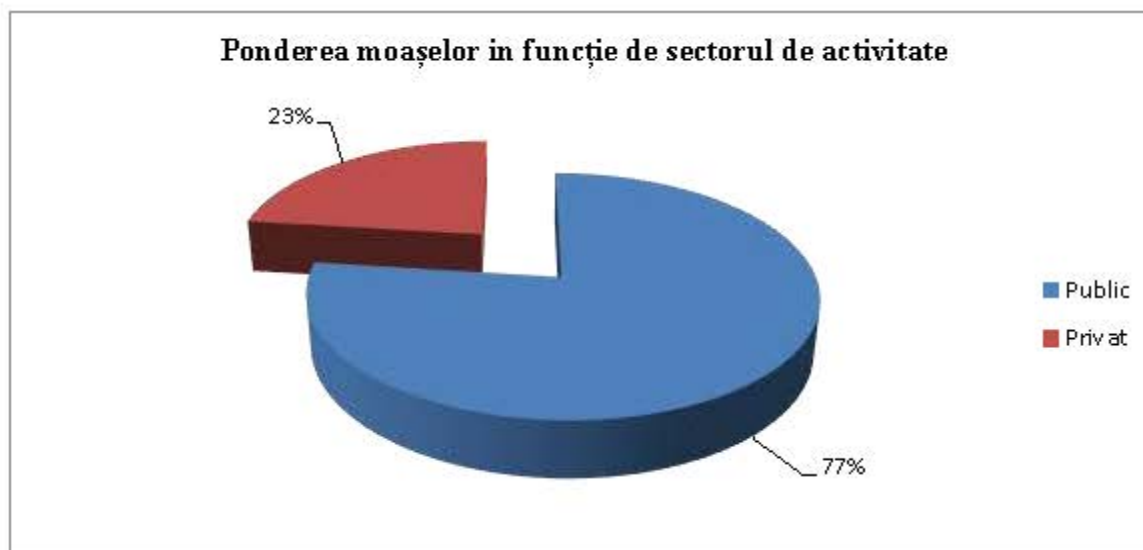

Fig. 8 Ponderea asistenților medicali cu studii medii în funcție de sectorul de activitate

Peste 64% din asistenții medicali cu studii medii lucrează în sistemul public iar la cei cu studii superioare peste 85%.

Fig. 9 Ponderea moaşelor în funcție de sectorul de activitate

3. REZULTATE RELEVANTE DIN STUDIILE NAȚIONALE, EUROPENE ȘI INTERNAȚIONALE. EVIDENȚE UTILE ÎN DOMENIUL SĂNĂȚĂII PUBLICE

Un studiu realizat de Centrul de cercetare și dezvoltare socială Solidaritatea publicat în mai 2014 s-a concentrat pe analiza datelor statistice ale Institutului Național de Statistică accesibile public, determinat de dorința clarificării unui subiect extrem de sensibil al sistemului sanitar românesc, situația asistenților medicali, abordarea fiind orientată în special către problemele asistenților medicali din sectorul public de sănătate. Studiul, este unul dintr-o serie lungă de cercetări și studii asupra problemelor sistemului sanitar românesc, el situându-se în contextul unei direcții de cercetare și acțiune centrată pe problema calității vieții profesionale a salariaților din Sănătate și influența acestora asupra calității serviciilor medicale. În aceste condiții, temele centrale ale abordării sunt migrația asistentelor medicale, deficitul de personal, calitatea vieții profesionale a salariaților medicali din sectorul public și impactul pe care aceste fenomene îl au asupra capacității de-a acorda îngrijiri de sănătate a spitalelor publice din România¹⁰

¹⁰ <http://www.solidaritatea-sanitara.ro/attachments/article/18623/Studiu%20privind%20situa%C8%9Bia%20asisten%C8%9Bilor%20medicali%20din%20unit%C4%83%C8%9Bile%20sanitare%20publice%20din%20Rom%C3%A2nia.pdf>

Asistentii medicali joacă un rol esențial în sistemul nostru de îngrijire a sănătății și se așteaptă să-și crească ponderea responsabilităților. Acest lucru rezultă din răspunsurile la chestionarul care le-a fost trimis în noiembrie 2017 de către MACSF (Compania de Asigurări Mutuale a organismului francez de îngrijire a sănătății).¹¹

Scopul său a fost să înțeleagă mai bine modul în care au perceput evoluția rolului lor și a modului lor de lucru în viitor, precum și modul în care au crezut că inovațiile tehnologice le vor transforma profesia. Compania de asigurări reciproce prezintă rezultatele obținute de la 8.000 dintre acestea. Și dacă numele acestei profesii este menționat întotdeauna la feminin, este pentru că are doar 12% bărbați ...

Nouăzeci și unu la sută dintre asistenții chestionați consideră că vor avea mai multă responsabilitate în 2030, 92% că coordonarea va face parte integrantă din viața lor de zi cu zi și 89% că medicii le vor delega mai multe sarcini. În mod clar, Franța nu este departe în această zonă. În kitul său de presă, MASCF observă că, în Quebec, statutul de asistent medical de specialitate de primă linie (IPSPL) a fost creat în 2007. Acesta permite acestor persoane - care practică în parteneriat cu unul sau mai mulți medici de familie - să efectueze acțiuni pentru promovarea sănătății, prevenirea și tratarea pacienților care prezintă o problemă comună, o boală cronică stabilă, precum și urmarea unei sarcini. În Montreal, un proiect pilot a fost chiar lansat în 2014: o clinică fără medic și administrată de IPSPL-uri și asistente voluntare, care oferă asistență primară persoanelor vulnerabile.¹¹

¹¹ https://www.lepoint.fr/editos-du-point/anne-jeanblanc/les-infirmieres-attendent-plus-de-responsabilites-a-l-avenir-23-04-2018-2212836_57.php

4. ANALIZA GRUPURILOR POPULAȚIONALE

OMS a oferit țărilor oportunitatea unică de a demonstra cât de mult își apreciază asistenții medicali și moașele și de a arăta ce pot obține aceștia în plus, dacă le este oferit sprijinul.” ‘Investiția în profesia de asistent medical și moașă va aduce o contribuție uriașă la creșterea rapidă, rentabilă și de calitate înaltă a asistenței medicale universale.

Este o oportunitate pentru guverne, ce are loc o dată într-o generație, de a demonstra asistenților medicali și moașelor cât de mult sunt apreciați, nu prin cuvinte goale, ci prin acțiuni eficiente și decisive, pentru a ne oferi resursele umane și fizice de care avem nevoie.”

Nursing Now a lansat Competiția Nightingale 2020, care face apel la toți angajatorii de asistenți medicali de la nivel global să ofere cursuri de leadership și dezvoltare pentru 20 de asistenți medicali și moașe, în anul viitor. Obiectivul este ca cel puțin 20000 de asistenți medicali și moașe să beneficieze de aceste cursuri în anul 2020.¹²

REFERINȚE

1. <https://www.who.int/news-room/events/detail/2020/01/01/default-calendar/2020---year-of-the-nurse-and-the-midwife>
2. <http://www.euro.who.int/en/media-centre/events/events/2020/01/year-of-the-nurse-and-the-midwife-2020>
3. <https://www.who.int/docs/default-source/documents/yonm-2020/campaign-toolkit.pdf>
4. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/nursing-and-midwifery>
5. <http://www.euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/nursing-and-midwifery/data-and-statistics>
6. <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do#>
7. https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/state/docs/chp_romania_romanian.pdf
8. http://www.insse.ro/cms/files/Anuar%20arhive/serii%20de%20date/2018/anuarul_statistic_al_romaniei_2018.pdf
9. <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>
10. <http://www.solidaritatea-sanitara.ro/attachments/article/18623/Studiu%20privind%20situa%C8%9Bia%20asisten%C8>

¹² <https://oamr.ro/2020/sedial-eiusmod-tempor/>

%9Bilor%20medicali%20din%20unit%C4%83%C8%9Bile%20sanitare%20publice%20din
%20Rom%C3%A2nia.pdf

11. https://www.lepoint.fr/editos-du-point/anne-jeanblanc/les-infirmieres-attendent-plus-de-responsabilites-a-l-avenir-23-04-2018-2212836_57.php
12. <https://oamr.ro/2020/sedial-eiusmod-tempor/>